

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ ПОКАЗНИКІВ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ТА ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФУТБОЛІСТІВ З ПОРУШЕННЯМИ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ

Сергій Овчаренко, Артем Яковенко

Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту

Аннотация

В научно-методической литературе не нашли отображения рекомендации по особенностям выполнения технических приемов футболистов с нарушениями опорно-двигательного аппарата в процессе игровой деятельности. Выявлена взаимосвязь показателей игровой активности и уровня развития двигательных качеств футболистов-инвалидов в ходе игр.

Ключевые слова: церебральный паралич (ЦП), тестирование, контроль

Annotation

In scientifically-methodical literature the reflections of recommendation did not find on the features of implementation of technical receptions of footballers with violations of locomotorium in the process of playing activity. Intercommunication of indexes to playing activity and level of development of motive internalss of footballers-invalids is educed during games.

Key words: cerebral palsy (CP), testing, control.

Постановка проблеми. Одним з найбільш ефективних і перспективних напрямів в реабілітації інвалідів з ураженнями опорно-рухового апарату і, зокрема, дитячим церебральним паралічем (ДЦП) є залучення їх до занять масовою фізичною культурою і спортом. Паралімпійський спорт, як і спорт вищих досягнень, створює потужний стимул для мобілізації резервних можливостей організму і дає надію людям, які мають важкі недуги або травми, здолати свої хвороби за допомогою занять фізичною культурою і зокрема, футболом [1].

Незважаючи на значні успіхи паралімпійської збірної команди України з футболу, у теперішній час ще далеко не вичерпані всі можливі резерви підготовки футболістів. Одним із таких резервів є удосконалення методики технічної підготовки спортсменів. У паралімпійському футболі, на жаль, усе ще залишається ряд невирішених проблем. До них зокрема можна віднести такі проблеми, як розробка і моделювання раціональних варіантів техніки, методики навчання та підвищення ефективності засобів і методів технічної підготовки.

З огляду на викладене, варто зазначити, що розробка даного напрямку досліджень є актуальною проблемою сучасної теорії і методики футболу. Розвиток цієї

області знань відкриває нові перспективи в практичному плані підготовки футболістів з порушеннями опорно-рухового апарату.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема дитячого церебрального паралічу в останні роки набуває особливої актуальності у зв'язку з тенденцією, до зростання цього захворювання. При цьому наголошується, що однією з ефективніших форм реабілітації людей з обмеженими фізичними можливостями є заняття спортом [2,3].

За даними науково-методичної літератури специфіка рухових патологій спортсменів з наслідками ДЦП вимагає адекватної корекції тренувального процесу, зокрема з врахуванням особливостей системи підготовки в спорті вищих досягнень. У доступних для нас літературних джерелах ми не знайшли даних щодо вирішення цих питань. Зокрема, важливим є той факт, що засоби і методи, що застосовуються в тренувальній діяльності команд здорових спортсменів, не можуть бути повною мірою перенесені в систему підготовки футболістів з ураженням опорно-рухового апарату [5]. Система засобів, використовуваних для корекції і компенсації фізичних недоліків, повинна мати різнобічний характер дії.

Робота виконується відповідно до плану НДР Міністерства

України у справах сім'ї, молоді та спорту на 2011-2015 рр. за темою 2.6 (номер державної реєстрації 0111U001168).

Предмет дослідження: змагальна діяльність футболістів паралімпійської збірної України.

Об'єкт дослідження: техніко-тактичні дії футболістів паралімпійської збірної України.

Мета дослідження: визначити кількісні показники техніко-тактичних дій (ТТД) футболістів паралімпійської збірної України під час змагальної діяльності та їх взаємозв'язок з показниками фізичної підготовленості.

Обговорення результатів дослідження. Головним критерієм оцінки підготовленості футболістів є результати їх змагальної діяльності. Рахунок матчу не завжди відбиває істинний рівень індивідуальної і командної підготовленості, тому тренерові

для управління тренувальним процесом необхідно мати об'єктивні дані, що характеризують міру реалізації функціональних і техніко-тактичних можливостей гравців.

З метою дослідження техніко-тактичної діяльності футболістів з ДЦП нами були проведені педагогічні спостереження за змагальною діяльністю гравців збірної команди України інвалідів з ДЦП під час чотирьох матчів паралімпійського турніру, що проходив в Лондоні.

У таблиці 1 представлені показники кількості і точності техніко-тактичних дій футболістів. Ці показники розраховувалися за кожен тайм і гру в цілому. Прийнято вважати, що кількість ТТД характеризує ігрову активність футболістів, а точність їх виконання – рівень технічної майстерності.

Таблиця 1

Показники техніко-тактичних дій футболістів збірної команди України в чотирьох матчах Паралімпійських ігор 2012 року

№	Команда-суперник	I тайм		II тайм		Всього за гру	
		ТТД	Брак, %	ТТД	Брак, %	ТТД	Брак, %
1	Англія	175	21	169	20	344	20
2	Бразилія	185	17	163	26	348	21
3	Іран	172	21	196	18	368	20
4	Росія	163	25	155	19	318	22
В середньому за гру		174	21	171	21	345	21

Таблиця 2

Командні кількісні показники техніко-тактичних дій футболістів з ДЦП (n=12) в чотирьох матчах Паралімпійських ігор 2012 року

Техніко-тактичні дії	Min	Max	Хсред	▲Х	S	Брак, %
Короткі і середні передачі	58	98	75,3	3,4	11,3	8
Довгі передачі	10	25	17,0	1,4	4,8	42
Ведення м'яча	18	39	22,5	2,0	6,6	6
Обведення	13	16	14,7	0,3	1,0	34
Перехоплення	9	15	11,9	0,5	1,6	25
Відбір м'яча	11	18	14,1	0,7	2,4	39
Гра головою	4	10	6,6	0,5	1,8	40
Удари по воротах	7	13	10,0	0,5	1,8	50
В середньому за тайм	155	196	172,2	3,7	12,3	21

В результаті досліджень нами було встановлено, що команда в проведених іграх в середньому за гру виконувала 345 технічних прийомів (174 ТТД в першому таймі і 171 ТТД – в другому), відсоток неточних дій становить при цьому 21%. Звертає на себе увагу відсутність зниження ігрової активності футболістів-інвалідів в другій половині ігор, що є наслідком високого рівня фізичної і функціональної підготовленості гравців.

Як і в командах здорових футболістів, і спортсменів-інвалідів у процесі ігор виявляється специфіка застосування технічних прийомів. При цьому порівняльний аналіз ТТД футболістів з ДЦП і здорових футболістів буде не об'єктивний в першу чергу через меншу тривалість ігор у футболі інвалідів, а також через деякі відмінності в правилах гри.

Якщо не враховувати при реєстрації ТТД в грі, короткі передачі (в середньому за тайм їх кількість складала 75,3+3,4 ТТД), то кількість технічних дій знижується майже на третину, що свідчить про те, що короткі передачі є найбільш часто вживаними в грі футболістами-інвалідами (таблиця. 2).

Окрім коротких передач гравці в матчах найчастіше застосовували такі технічні прийоми, як перехоплення (11,9+0,5 ТТД в середньому за гру), відбір м'яча (14,1+0,7 ТТД), ведення м'яча (22,5+2,0 ТТД) і довгі передачі (17,0+1,4 ТТД). Рідше використовували гру головою (6,6+0,5 ТТД), обведення (14,7+0,3 ТТД), удари по воротах (10,0+0,5 ТТД). При цьому найбільш високий відсоток неточних дій припадав на частку довгих передач – 42%, гру головою – 40%, відбір м'яча – 39%, а також при виконанні обведення супротивника – 34%.

Для оцінки впливу показників фізичної підготовленості гравців на підвищення їх ігрової активності нами був проведений ко-

реляційний аналіз. Коефіцієнти кореляції, розраховані між усередненими показниками рівня розвитку рухових якостей і ТТД, можуть дозволити виявити певні закономірності впливу фізичної підготовленості на ігрову активність футболістів.

У таблиці 3 приводяться значення коефіцієнтів кореляції між показниками результатів тестування рівня фізичної підготовленості і ігрової активності футболістів з ДЦП.

Слід визнати відсутність сильних статистичних зв'язків між показниками ТТД футболістів і їх швидкісними якостями. Наприклад, показники стартової швидкості корелюють тільки з кількістю довгих передач м'яча в іграх ($r = -0,90$). Не виявлено взаємозв'язку між об'ємом ТТД і результатами виконання тесту «Біг 20 хв».

Швидкісно-силові якості футболістів з ДЦП корелюють з обведенням ($r=0,72$) і перехопленнями м'яча ($r=0,75$), а також з кількістю довгих передач ($r=0,69$).

Заслужує на увагу характер статистичного зв'язку між обся-

гом ТТД і результатами оцінки спеціальної витривалості. Якщо врахувати, що згідно правил проведення змагань у футболі інвалідів з ДЦП гра проводиться на полі розміром 55х75 метрів без фіксації положення «поза грою» і при цьому в кожній команді беруть участь тільки по 7 гравців, то провідною якістю в структурі фізичної підготовленості футболістів з ДЦП, на нашу думку, є спеціальна витривалість. Це припущення підтвердили результати кореляційного аналізу. Підвищення рівня спеціальної витривалості пов'язане з кількістю виконання в іграх коротких і середніх передач ($r = -0,81$), довгих передач ($r = -0,77$), веденням м'яча ($r = -0,82$), грою головою ($r = -0,71$), ударів по воротах ($r = -0,80$). Отже, чим вищий рівень розвитку спеціальної витривалості у футболістів з ДЦП, тим більший обсяг роботи вони можуть виконувати на полі в ході гри.

Висновки

1. У паролімпійському футболі в методиці технічної підготов-

ки спортсменів ще залишається ряд невирішених проблем. До них, зокрема, можна віднести такі, як розробка і моделювання раціональних варіантів техніки, методики навчання та підвищення ефективності засобів і методів технічної підготовки. Зокрема, важливим є той факт, що засоби і методи, які використовуються в тренувальній діяльності здорових футболістів, не можуть бути повною мірою перенесені в систему підготовки футболістів з порушеннями опорно-рухового апарату.

2. В ході аналізу ігрової діяльності футболістів паролімпійської збірної України було встановлено, що найчастіше гравці в матчах застосовують короткі, середні передачі та довгі передачі і ведення. При цьому найвищий відсоток неточних дій припадає на частку довгих передач (42%) і гру головою (40%). Результати кореляційного аналізу підтвердили припущення, що провідною якістю в структурі фізичної підготовленості футболістів з ДЦП являється спеціальна витривалість. Це обумовлено особливостями правил змагань у паролімпійському футболі.

Подальші дослідження будуть спрямовані на вдосконалення методики техніко-тактичної підготовки футболістів, що, на нашу думку, дозволить підвищити ефективність техніко-тактичних дій паролімпійської збірної України з урахуванням їх порушень в опорно-руховому апараті в змагальній діяльності.

Література

1. “Инваспорт” в цифрах и фактах / Государственный комитет Украины по физической культуре и спорту. – К., 2009. – 25 с.
2. Бріскін Ю. А. Паролімпійський спорт / Ю.А.Бріскін, А.В.Передерій, В.В. Строкатов: Навчальний посібник. – Львів: Арал, 2001. – 141с.

Таблиця 3
Кореляційна матриця взаємозв'язку показників фізичної підготовленості футболістів з ДЦП і їх ТТД у матчах Паролімпійських ігор

Параметри	Біг 20 хв	Біг 10м	Біг 50м	Стрибок	Біг 7х50 м
Короткі і середні передачі	- 18*	- 01	02	35	- 81
Довгі передачі	07	-90**	- 33	69	- 77
Ведення	19	33	- 24	- 20	- 82
Перехоплення	- 24	- 41	15	75	51
Обведення	- 18	- 11	- 05	72	01
Відбір	- 16	01	14	- 40	61
Гра головою	- 09	04	- 14	12	- 71
Удари по воротах	- 01	30	- 13	01	- 80
Всього ТТД	01	03	- 01	- 08	- 49

* – значення коефіцієнтів кореляції дані після коми.

** – виділені значення значущих коефіцієнтів кореляції, коли емпіричний критерій значущості більший за теоретичний.

3. Бріскін, Ю. А. Організаційні основи паролімпійського спорту / Ю.А. Бріскін. – Львів: Кобзар, 2004. – 180 с.
4. Мастоюкова Е.М. Физическое воспитание детей с ДЦП / Мастоюкова Е.М. – М.: Просвещение, 1991. – 159с.
5. Овчаренко С. Особливості фізичного розвитку та фізичної підготовленості футболістів з наслідками дитячого церебрального паралічу / С. Овчаренко, В. Шамардін // Спортивний вісник Придніпров'я. Науково-теоретичний журнал. – Дніпропетровськ: ДДІФКіС, – №1. – 2006.

